

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM OCTA.

Pascha & reliqua festa mobilia, Cyclo clauium, literaq; Dominicali habitis, cognoscere.

Exo. c 12

Leuitici, 23

Numeri, 28

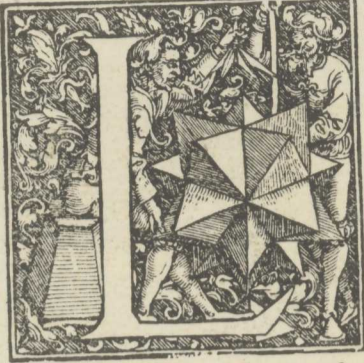
Deutro, 16

Esdre, 1 cre. 6
Parali, 2 c. 35

Iosephus 3.

Matheus 5

Primum Chri-
stianorum con-
cylum ubi &
quado habitū
sit.

LEGITVR EXODI c 12 DI-
xissē Dominū Moyſi & Aarōni in Aeg-
gypto, Menſis iſte vobis principium mē-
ſium, primus erit in mēſibus anni. Lo-
quimini ad vniuerſum coetum filiorum
Iſraēl, & dicite eis &c. pauloſt. Eſt
enim phaſa, id eſt, tranſitus domini. Le-
uitici quoq; 23. Menſe primo quarta
decima die menſis ad veſperum phaſa
domini eſt, & quintadecima die menſis
huius ſolennitas azimorū domini eſt.
Et Numeri c 28. Menſe autem pri-
mo, quartadecima die menſis, phaſa domini erit, & quintadecima die
ſolennitas. Septem diebus veſcentur azymis, quarum dies prima, ve-
nerabilis & ſancta erit &c. Deutro. 16. Obſerua menſem nouarum
frugum, & verni primū temporis, vt facias Phaſe domino deo tuo,
quoniā in iſto menſe eduxit te dominus deus tu' de Aegypto nocte &c.
Et Eſdre 1 cap. 6 Fecerunt autem filij tranſmigrationis Paſcha
quartadecima die menſis primi. In Paralipomenon 2 cap. 35 Fe-
cit autem Ioſias in Hieruſalem Phaſe domino, quod imolatū eſt quar-
tadecima die menſis primi. Iosephus quoq; clariffimus hystoriae ſcri-
ptor, libro 3 Antiquitatum iudaicarum cap. 12 in hunc modū ſcri-
ptum reliquit. Menſe autem Xantico, qui apud nos Niſan appellatur,
id eſt, anni principium quartadecima Luna ſoli oppoſita in Ariete,
quo menſe liberati ſumus à ſeruitute Aegyptiorum, Sacrificium quod
nunc egredientes ex Aegypto fecerunt imolare nos annis ſingulis,
quod Paſcha dicitur &c. Quintadecima ſuccedit feſtiuitas azymorū
quae ſeptē diebus celebratur, in qua azymis veſcentur. Hec Iosephus.
Euangelista Matheus teſtatur 5, Chriſtum non veniſſe qui legē ſol-
ueret, ſed adimpleret, iccirco appropinquante paſſionis tempore le-
gittimum paſcha, quod lex 14 die primi menſis ac veſperi, quādo azy-
morum dies initium ſumit, celebrandum non neglexit, immō oppor-
tuniſſimē veriſſimēq; cum ſuis celebravit. Teſtantur hoc Euangelij
factoſancti aſſertores. Matheus 6 & 20 cap. ubi ait. Prima die
azimorum &c. acceſſerunt diſcipuli ad HIEſVM dicentes. Vbi
vis paremus tibi comedere paſcha &c. Veſpere autem facto diſcum
bebat cum diſcipulis ſuis. Marcus itidem, Lucas & Ioannes paſchatis
tempus ſatis aperte oſtendunt. Sed quorſum haec inquis? Eō, bone
lector, quo intelligas paſchale feſtum & Iudeis & primitiua poſt hac ali-
quandiu eccleſia in 14 primi menſis cultum fuiſſe, quod nobis ne-
quaſi ſit ea quā ſubdam ratione. Eufebius namq; eccleſiaſtica hysto-
riae compilator libro 5 cap. 23 tradit diſceptationem ſeueriſſi-
mam inter epiſcopos aſiaticos ortam, eos qui primā Synodum in Cae-
ſarea Paleſtina conſtituerunt, Primam inquam poſt illam cuius acta
apoſtolica meminerunt, vtrum ſc; Paſcha 14 menſis primi, iuxta legem
Moyſi celebrari debeat. Ibi Theophilum Caeſarea Praeſulem, im-
perante ſic Victore Rhomano Pontifice, conſtanter concluſiſſe, non
amplius cum Sabatarijs Iudeis 14 primi menſis die, ſed potius domi-
nica paſchatis feſtum Chriſtianis honorandum eſſe. Vnde Theo-
philus idem Concilij Caeſarienſis praefes, quoniam id ab omnibus pa-
riter approbatum erat, palam omnibus eccleſijs ſcriptum promulgavit
Conſtitutum ſc; eſſe, vt intra 12 Kalendas Aprilis, & 11 Kalendas
Maij, Paſcha celebretur, neq; cuiquam tranſgrediēdi hos terminos vel
citra vel vltra facultatem concedi, & bene profecto, quoniam tunc tem-
poris 11 Kalend: Aprilis, id eſt 21 die Martij contingeat æquino-
ctium, poſt quod, ſi 14 Luna accidat, Paſchalis feſtiuitas vſq; in 20
vel 21 diem Aprilis tranſferri poteſt, hoc modo. Si enim oppoſitio
id eſt, 14 Lunain 13 aut 12 Kalen: Aprilis incidat, tunc alterius
decimae quartae tempus expectandum eſt, quod non prius quā 19
aut 20 Aprilis euenire ſolet, qui & termin' Thephili eſt. De Luna
quoq; praecceptum non eſt poſthabendum, quo iubebantur Iudei lunas
7 poſt 14 continua feriarum conſecratione obſeruare. Quocirca
cum inter 11 Kalen. Aprilis & 12 Kalen: Maii plenilunium ſiue
decima quarta offertur (poſt æquinoctium ſaltem) tum proxima Do-
minica poſt oppoſitionem eligitur in Paſcha. At ſi contingat Lunam
plenam dominica incidere, proxima poſt eam dominica accipitur,
tanquam adhuc ſacrificata, ea ratione, qua Moſes 7 perpetuas lucas
ſanctificatas affirmavit. Hoc autem ſit, ne cum Iudeis paſcha idem
veneremur, qui eodem die illud adorant. Fit autem & nobis dies ſan-
cta, à dominica enim vſq; ad alteram non niſi ſeptem dies numerātur,
ita vt & nos ſacrata die vna ſc; ex 7 Moſaicis Paſcha honorem. Cō-
muniter iam Latinos, graecos & hebreos paſcha celebrandum poſt equi-
noctium decreuiſſe vides, Quod decretum ſequuti patres Nicenae
Synodi æquinoctium 12 Kalen: Aprilis, Paſcha vero 11 Kalen-
das, id eſt, ſequenti die poſt, vſq; ad 5 Aprilis procedendo conſtitue-
runt. Nam ſi 11 Kalen: Aprilis dominica occurrat, iam Paſcha
in proximam dominicā, quae 5 Kalen: Aprilis 28 ſc; Martij die
erit, prolongabitur. Idem poſt hos Anthiocheni, Caeſarienſes, Alexā-
driniq; conuentus ſtabilierunt, & conſirmarunt. Ad iſtā igitur equi-
nocti

CAESAREVM

noctii ſupputationem, quae in 21 Martij relata eſt, Dionifius ille
Rhomanus abbas Kalendarij ſui baſim iacit, perinde atq; fixum, nec
vnquam variabile ſit æquinoctii tempus futurum. Ob eam vero cau-
ſam, neq; Paſchatis feſtum haecenus ante 21 Martij diem, ſicut olim
ſoluit, celebratum eſt, neq; in poſterum (& hoc contra Nicenei Con-
cylj decreta, niſi mos eccleſiae annorum iam multitudine deprauator
redditus, caſtigetur, veraq; æquinoctii ratio ineatur) celebrabitur.
Quamquam vero ſacrae literae nihil æquinoctii meminerint, ſed tantū
primi menſis, nihilo ſecius tamen intelligere datur primū eſſe menſem
illum, cuius oppoſitio, id eſt, plenilunium cum æquinoctio coincidit,
aut proximē ſequitur, cum illud apoſtolorum iam olim ſententia com-
probatum legatur, quibus ſancitum eſt, ante æquinoctium vernum
Paſcha colere nemini vt liceat. Aequinoctium autem, quod tempo-
re Synodi praefatae contigit, à noſtro iam 11 diebus diſtare palam
fit, cum illud 21 Martij euenit, noſtrum 10 praefens contingat,
& poſt paucos annos 9 die quoq; futurum ſit. ¶ Cauſas erroris in
celebrando paſchate, vnde totius Rhomani Kalendarij ſequitur con-
fuſio, abſolutiſſimē didiceris ex Natali Regis Ferdinandi, proponēs
in exemplum 1503 annum. Illico enim vides ſequenti die poſt nati-
uitatem, quod eſt 11 Martij, æquinoctium, 12 vero plenilunium,
& in ipſo plenilunio Dominicam acciditſe, qua occasione Paſchatis fe-
ſtum, iuxta Theophili ſtatutū proxima dominica ſequi debuerat, hoc
eſt, 19 Martij. Verum ex ſententia eccleſiae 29 diebus integris di-
latum, 16 Aprilis ſacratum vides. Vnde oculis vſurpare licet erro-
rem Kalendarij manifeſtum, vtq; paſcha non ſecundum Moyſen poſt
14 primi menſis, ſed poſt plenilunium menſis ſecundi, quod planē alie-
num videri quaeat, imō quod adhuc amplius, eo tempore, quo ſol 5
gradum Tauri occupat, qui immundus dicitur, celebratum tempore
regis Ferdinandi ſit. Quod æquinoctium ſubinde anticipet in cauſa
eſt Trepidatio octauae ſphaerae, & quantitas anni Solaris hunc vſq; in
diem nondum ſatis cognita. Hyparchus enim annum 365 dies, 25
m, 12 ſecunda habere prodidit. Iulius Caſar 365 dies, 6 horas,
adungem, quod à vero longe abeſt. Ptolemæus 365 dies, 5 ho-
ras 55 m, 22 z annum facere aſſerit. Alphonſus anno 365 dies,
5 horas, 49 m, 16 z (quem ſi ſequaris, quomodo quarto quouis
anno diem intercales non video) ineſſe pronuntiat. Anticipatio au-
tem æquinoctii in annis 132 propē variatur per vnum diem. Pro-
xima Kalendarij corrupti cauſa eſt, illa ſc; quia coniunctiones oppo-
ſitioneſq; luminarium, iuxta Dionifii Cyclum ſupponantur, cum ta-
men haud ita longo temporis proceſſu, certitudinem ſuam obtinere va-
leant. Conſuetudinem eccleſiae ſequutus, cyclos praemiſi, per quos pa-
ſcha nunc inueſtigare diſces, quomodo ſemper quidem vti poteris, ſi
modo praefens eccleſiae ritus, vt nunc eſt, ſeruetur. ¶ Cyclum Clau-
uis paſchalis enunctiatum 35, literamq; dominicalem enunctiatum
praecedens, edocuerunt, per quae duo feſtum paſchale nunc diſcetur.
Numerum ergo Clauium in limbo interiori, quem penes NVMER-
VS CLAVIVM maiuſculis, vt liquet, habetur literis inſpice,
quem viſum cum indice Z rotæ volubilis vexillum gerentis, ſigna.
In limbo deinde exteriori literam Dominicalem prius inuentam, pro-
ximē, poſt indicem, iuxta dierum ordinem obuiam quare, & eidem in-
dicem adiunge, ſic, vt litera cum oſtenſore non occulatur, ſed linea ſi-
ducie eiufdem indicis tantummodo mediam alteram inter literam do-
minicalem praefentem & proximam antecedentem, contra dierum or-
dinem pura, ſitam contingat. Illum etenim diem Chriſtiana conſtitu-
tio generali quadam obſeruatione paſchalem tuetur. Feſta poſt hac
mobilia ſuis in locis ordinatim apparent, Demonstratio ocularis eſt,
¶ Diuus CAROLVS ſemper Auguſtus anno 1500 corrente
genitus, cuius litera dominicalis E D, Cyclus autem Clauium 38
fuit. Nunc 38, qui eſt numerus penultimus limbi interioris cum in-
dice notetur, quoniam vero E iam litera dominicalis eſſe deſiit in Fe-
bruario (ſicut anni Biſextilis ratio exigat) index modo non in E ſed
in D literam 19 diei Aprilis vicinā tranſferendus eſt. Ita vt c & d
literas, dies autem 18 & 19 per medium diuidat. Quo facto, pa-
ſchale cum reliquis feſtis orbiculatim ſuis nominibus expreſſis, liquebit
ſola Septuageſima ibi aduertenda fuerit, quae in anno Biſextili non
eo die, quem Septuageſimae nomen attingit, colitur, ſed in eo qui hūc
ſequitur.

HIS FESTORVM INVENTORVM ordo eſt anni 1500 currentis.

Septua. 16 Febr: Iudica	5	Apr. Cātate	17	Maii
Eſtomibi 1 Mar. Palmarum	12	Apr. Rogationū	24	Maii
Quadra 8 Mar. Paſcha	19	Apr. Aſceſio dñi	28	Maii
Rēmi. 15 Mar. Quaſimodo	26	Apr. Exaudi	31	Maii
Oculi 22 Mar. Miſerico. dñi	3	Maii. Pentecoſte	7	Iunii
Letare 29 Mar. Iubilate	10	Maii. Trinitatis	14	Iunii

In praefentia feſtum paſchale iuxta obſeruaciones eccleſiae videtur
19 Aprilis exigere, cum idem ſi Moyſen & patrum ſanctiones ſequi
maſimus 15 Martij celebrari, aut ſecundū Theophili dogma in pro-
ximam dominicam ſequentē (quae eſt 22 Martij) tranſponi debeat.
Quod idem obſeruare coacti eramus, ſi æquinoctium verum amplecti
voluiffemus. Sed hic apparet paſcha per 35 dies vltra debitum ter-
minum dilatatum eſſe, impurumq; in menſem, cui Taurus praefuit (die
enim

Error celebra-
tionis paſcha-
tis demonſtra-
tur per exēplū
Regis FER-
DINA N.
D. I.

Variæ obſer-
uationes ſuper
anni quātitate.

Quomodo fe-
ſtum paſchale
ſit inueſtigā-
dum.

Exēplum
CAROLI
Imperatoris.